

İSG PROFESYONELLERİNİN (İŞYERİ HEKİMİ, İG UZMANI, DİĞER SAĞLIK PERSONELİ) DEPRESYON DÜZEYLERİ VE İŞ TATMİN DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Gamze ATALI

Bilim Uzmanı, Avrasya Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı, Doktora Programı, gamze.atali@erdogan.edu.tr

ORCID: 0000-0003-0269-781X

Ali AĐAR

Öđr. Gör, Artvin Çoruh Üniversitesi, Şavşat Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, aliagar828@gmail.com

ORCID: 0000-0003-2771-9587

İsmail TUĐRUL

Bilim Uzmanı, Avrasya Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı, Doktora Programı, itugrul6216@gmail.com

ORCID: 000-0003-3129-9538

Muhammed Nurullah ACAR

İSG Uzmanı, acarkan69@gmail.com

ORCID: 0000-0001-9321-0418

Başvuru Tarihi: 25/09/2023

Kabul Tarihi: 30/10/2023

DOI: 10.21441/sosyalguvence.1359015

Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: ATALI, G., AĐAR, A., ACAR, M.N. (2023), İSG Profesyonellerinin (İşyeri Hekimi, İG Uzmanı, Diğer Sağlık Personeli) Depresyon Düzeyleri ve İş Tatmin Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Sosyal Güvence Dergisi, Sayı 23, s. 969-987. doi: 10.21441/sosyalguvence.1359015

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı iş sağlığı ve güvenliği (İSG) profesyonellerinin yani işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personelinin depresyon düzeyleri ve çalışma tatmin düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Materyal-metot: Çalışmanın örneklemini Türkiye’de görev yapan 661 İSG profesyoneli oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri çevrimiçi anket formu ile (Google Form) kullanılmıştır. Anket formu, sosyo-demografik özellikler, Beck Depresyon Envanteri ve Minnesota İş doyum ölçeklerinden oluşmaktadır. Verilerin analiz edilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemlere (yüzde, frekans, ortalama ya da standart sapma vb.) başvurulmuştur. Ölçek gruplarını ve değişkenleri karşılaştırmak için Mann Whitney U Testi ile Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Değişkenler arasında bulunan ilişkiyi saptamak adına Spearman Korelasyon Analizi yapılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 34,8±8 yıl olduğu, %52,8’i erkek, %46,6’sı lisansüstü mezunu, %50,5’i C sınıfı iş güvenliği uzmanı ve %47,5’i çok tehlikeli

işyerinde çalıştıkları tespit edilmiştir. Çalışanların iş yeri tehlike sınıfı ile depresyon düzeyi ve iş doyumunu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farkın bulunduğu ($p<0.05$) ve depresyon düzeyi ile iş doyumunu arasında istatistiksel açıdan ters yönlü, zayıf seviyede ve anlamlı bağıntının bulunduğu tespit edilmiştir ($p <0.05$).

Sonuç: İSG profesyonellerinin işyeri tehlike sınıfı düzeyi arttıkça depresyon düzeylerinin arttığı ve iş doyum düzeylerinin ise azaldığı, buna göre depresyon düzeyleri ile iş tatmin düzeyleri arasında ters yönlü bir ilişki olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: İşyeri Hekimi, İş Güvenliği Uzmanı, Diğer Sağlık Personeli, Depresyon, İş Tatmin.

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN DEPRESSION LEVELS AND JOB SATISFACTION LEVELS OF OHS PROFESSIONALS (OCCUPATIONAL PHYSICIAN, OHS SPECIALIST, OTHER HEALTH PERSONNEL)

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to examine the relationship between depression levels and work satisfaction levels of occupational health and safety (OHS) professionals, namely occupational physicians, occupational safety specialists and other healthcare personnel.

Material-method: The sample of the study consists of 661 OHS professionals working in Turkey. The data of the research was used with an online questionnaire (Google Form). The survey form consists of socio-demographic characteristics, Beck Depression Inventory and Minnesota Job satisfaction scales. Descriptive statistical methods (frequency, percentage, mean, standard deviation, etc.) were applied in the analysis of the data. Mann Whitney U Test and Kruskal Wallis Test were used to compare scale groups and variables. Spearman Correlation Analysis was performed to determine the relationship between the variables.

Results: It was determined that the average age of the participants was 34.8 ± 8 years, 52.8% of them were male, 46.6% were postgraduate graduates, 50.5% were C-class occupational safety specialists and 47.5% worked in a very dangerous workplace. It was determined that there was a statistically significant difference between the workplace hazard class of the employees and their depression level and job satisfaction ($p < 0.05$), and there was a statistically inverse, weak and significant relationship between the depression level and job satisfaction ($p < 0.05$).

Conclusion: It can be said that as the workplace hazard class level of OHS professionals increases, their depression levels increase and their job satisfaction levels decrease. Accordingly, it can be said that there is an inverse relationship between depression levels and job satisfaction levels.

Key Words: Occupational Physician, Occupational Safety Specialist, Other Health Personnel, Depression, Job Satisfaction.

GİRİŞ

Günümüzde çalışan kişinin sağlığı çalışma hayatı ile ilişkilendirilir. Bu durum iş yeri ortamından kaynaklanabilecek faktörlerin çalışan kişinin sağlığı üzerindeki etkileri şeklinde algılanmaktadır. Bu faktörlerin incelenmesi ve olumsuz etkilerinin önlenmesi konuları iş sağlığı ve güvenliği biliminin temelini oluşturmaktadır (Bilir, 2019).

Çalışanların yaşamlarının oldukça önemli bir kısmı iş hayatında geçmektedir. Bu sebepten dolayı çalışan insanlar, yaşamlarının önemli bir kısmında meslek hastalığı ve iş kazası geçirme ihtimali ile karşılaşmaktadır. İş sağlığı ile iş güvenliği konularında işyerlerinde gerekli önlemlerin alınmaması durumunda çalışanlar vücut bütünlüğü kaybedebilir, psikolojik yönden sorunlar yaşayabilir hatta hayatlarını bile kaybedebilir duruma gelebilirler. Bu durum çalışma ortamında sağlık ve güvenlik tedbirlerinin uygulanması ile engellenebilir. Bu tedbirler İSG çalışmalarının amacını oluşturur (Aras, 2021). Bu amaç doğrultusunda işverenler, İSG ile alakalı hizmetlerin yürütülmesi amacıyla işyerlerinde bu alanın profesyonellerini görevlendirmekle yükümlüdürler (Aras, 2021; Olcay vd., 2021).

İSG Profesyonelleri, sahip oldukları profesyonel yeterlilikleri ile İSG sorumluluklarını yürüten ya da bu hizmetleri veren kişilerdir (Acar,2014). İş sağlığı ile güvenliği konusundaki profesyoneller arasında işyeri hekimleri, iş güvenliği uzmanları ile diğer sağlık çalışanları bulunmaktadır. (Aras, 2021; Olcay vd., 2021). İşyeri hekimleri; İSG alanında çalışmak için Bakanlığın yetkilendirdiği işyeri hekimliği belgesi bulunan kişidir. Diğer sağlık personelleri arasında; İSG alanında görev almak için Bakanlık tarafından belgelendirilen sağlık memuru, çevre sağlığı teknisyeni, hemşire ile ATT yani acil tıp teknisyeni diploması bulunan kişiler ve Bakanlıkça verilmiş olan işyeri hemşireliği belgesi bulunan kişiler yer almaktadır. Son olarak; İSG alanında çalışmak amacıyla Bakanlıkça görevlendirilmiş, iş güvenliği uzmanlığı belgesi bulunan bireyleri Bakanlık ile bakanlığa bağlı kuruluşlarda iş yaşamını denetleyen müfettişler ve mühendislik ya da mimarlık eğitimi sunan fakülteleri bitirenler ile teknik elemanlar da iş güvenli uzmanı olarak tanımlanır (Kanten, 2018).

Son yıllarda Dünyada ve Ülkemizde önem verilen konulardan olan iş kazaları ile meslek hastalıklarının önüne geçilmesi amacıyla belli başlı İSG kuralları uygulanmaktadır. Bu kurallar İSG ile alakalı hususların yer aldığı hem ulusal hem de uluslararası mevzuat dikkate alınarak uygulanmaktadır. Devletin bu konu ile alakalı yürütme ile uygulamalarının takibini gerçekleştirmek İSG Profesyonellerinin sorumluluğundadır. Bu sebepten dolayı İSG profesyonellerinin görevlerinin önemi çok büyüktür. İş gereği çok fazla strese maruz kalan İSG Profesyonelleri işyerinde yaşadıkları stresin boyutunun artmasıyla birlikte ilerleyen zamanlarda özellikle

psikolojik olarak önemli sorunlar yaşayabilmektedirler (Olcaý vd., 2021).

Psikolojik yönüyle günlük hayatta yerini almış olan depresyonda çok farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. En önemli nedenlerinden biri uzun süreli ve yoğun strese maruz kalınmasıdır (Sağır, 2015).

Depresyon bireyin yoğun bir keder hissettiği, kişinin hayata ilişkin istek ile zevkinin yol olduğu, ileriye dönük karamsar, kötümser düşünceler, geçmiş yıllara karşı derin pişmanlık ya da suçluluk duygularının bulunduğu, bazı zamanlarda ölüm düşüncesi, bazı zamanlarda da intihar girişimi ve hatta ölümün görülebildiği bir hastalıktır. Depresyon sonucunda iştah, uyku, cinsel istek gibi ilgili fizyolojik bozuklukların görülebilir (Güler, 2006).

Psikolojik sağlığın bir başka göstergesi de iş tatminidir ve kişinin davranışları üzerinde etkileri bulunan bir tutum ile kişinin işine yönelik tutumu şeklinde açıklanmaktadır (Yiğit vd., 2011). Ruhsal sorunlarla ilişkisi olduğu bilinen iş tatmininin depresyon, tükenmişlik ve anksiyete seviyeleriyle arasında oldukça güçlü bir bağıntının bulunduğu bilinmektedir (Çeler vd., 2015). İş doyumunu ve mesleki performansın arasında da doğrusal bir bağıntı bulunmaktadır. İş doyumunu yükseldikçe ya da düştükçe mesleki performansta yükselmekte ya da düşmektedir (Sağır, 2015).

Çalışanlar vakitlerinin büyük bir kısmını iş yerinde geçirdiğinden iş yerinde yaşadıkları olumsuzluklar çalışanlarda negatif duygu durumlarının meydana gelmesine, sağlık ile iş veriminin azalmasına yol açabilmektedir. Stres, personellerin performansını, iş doyumunu, davranışlarını ya da verimliliğini direkt olarak etkilemektedir (Savaş vd., 2017).

Kişilerin daha verimli iş görebilmeleri adına kendilerini psikolojik ve fizyolojik manada iyi hissetmeleri oldukça büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda çalışanların depresyon düzeyleri ve iş tatmin düzeylerini araştıran çalışmaların gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Bu yönde çeşitli çalışmalar yapılmış ancak Ülkemizde İSG Profesyonelleri üzerinde yapılmış olan iş doyumunu ile depresyonun beraber ele alındığı yeterli seviyede güncel çalışma mevcut değildir. Bu çalışmada da İSG Profesyonellerindeki depresyon düzeyleri ve iş tatmin düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1. İSG Profesyonellerinin Yaşadıkları Sorunlar

Çalışma hayatının önemli bir kısmını düzenleyen İSG üzerine hizmet veren profesyonel çalışanların bazı özel niteliklere haiz olması gerekmektedir. İşyerlerinde İSG uzmanı olarak değerlendirilecek kimseler gereken uzmanlık belgesine sahip olmak durumundadırlar. İş sağlığı ile iş güvenliği genellikle ayrı değerlendirilerek, iş ve işçi

sağlığı kapsamında meslek hastalıkları ile alakalı olarak işyeri hekimlerine ve sağlık personeline görev yüklenirken İSG süreçlerini yöneten uzmanlar eğer bu imkânları varsa işyeri hekimleri ve sağlık personelleri ile birlikte çalışmak durumundadır. İSG kurulları oluşturulurken bu personellerin desteği alınmak durumundadır (Ataş, 2022).

İSG profesyonellerinin yaşadıkları mesleki sorunlar oldukça geniş bir aralıkta değişkenlik göstermektedir. Bu sorunlar eğitim, mali sorunlar ve yasal uygulamalar ile alakalı olarak sınıflandırılmaktadır. (Tuna, 2021). Takaoğlu ile arkadaşları (2018) öncülüğünde yapılmış olan “İş Güvenliği Uzmanlarının Yaşadığı Sorunlar” isimli araştırmada iş güvenliği (İG) profesyonellerinin eğitim (personellerde İSG kültürünün bulunmaması, uzmanlığa dair verilen eğitimlerin branşlaşmaması, yeterli deneyimin olmayışı vb.), statü (personellerin emirlere itaat etmemesi, itibar eksikliği vb.), cinsiyet farklı, kanunlar ile uygulamaları (kanunlardaki erteleme ya da yeterli denetimin olmaması vb.), işverenden kaynaklanan (üst idarenin desteğinin bulunmaması, İSG birimine yeterli önemin gösterilmemesi gibi.) ve ekonomik (düşük maaş, işverenden maaş alması gibi.) problemler yaşadıkları saptanmıştır (Takaoğlu vd., 2018).

İş stresi; personelin gereksinimlerinin, yeteneklerinin ve kaynaklarının yapacağı işin gerekliliklerini karşılayacak durumda olmaması halinde görülen zararlı bedensel ve duygusal cevaplardır. Uzmanları, farklı iş kollarında bulunan işyerlerinde görevlendirilmeleri sırasında hem fiziksel hem de ruhsal açıdan oldukça zorlayan pek çok faktör vardır. Çalışma ortamlarında karşılaştıkları bedensel ve kimyasal tehditler, görevlerini icra ederken işyeri sahiplerinden personellere, işyeri doktorundan iş müfettişlerine dek çeşitli statü ya da donanımda pek çok kişi ile beraber çalışma mecburiyetinin olması gibi faktörler bunlardan bazılarıdır. İş stresi, tükenmişlik (Lloyd vd., 2002), koroner rahatsızlıklar (Johnson vd., 1989), depresyon (Tsutsumi vd., 2001) ya da kas iskelet sistemi hastalıkları (Carayon vd., 1999) gibi pek çok fiziksel ve ruhsal rahatsızlıklara yol açabilmektedir (Karakaya, 2018).

1.2. Depresyon

Bu başlık altında ele alınacak olan depresyon konusu; bireysel, sosyal, mesleki, mali kayıplara ve ayrıca ciddi sağlık problemlerine sebebiyet verebilen ruhsal bir hastalıktır (Tezcan 2011). Bu hastalık; emosyonel alanda; anhedoni, disfori, irritabilite, anksiyete, üzüntü, kognitif alanda; çaresizlik, değersizlik,, benlik saygısında düşme, umutsuzluk, karamsarlık, suçluluk hissi, kendini küçük görme, konuşma ya da düşüncede retardasyon, sanrılar, varsanılar, obsesif fikirler, ölüm ya da intihar düşünceleri, bellek, hipokondriyak uğraşlar, dikkat ve konsantrasyon eksiklikleri, vejatatif alanda; yorgunluk, enerji azlığı, güçsüzlük, bitkinlik, kilo kaybı, iştah değişiklikleri, nadir de olsa kilo alımı, uyku dengesizlikleri, cinsel ilgi ile etkinlikte

düşme, ajitasyon, kabızlık, somatik yakınmalar, harekette yavaşlama, kadınlarda düzensiz regli, sosyal alanda; toplumdaki izole olma, sosyal - ve mesleki fonksiyonlara karşı ilgisizlik, intihar girişimleri vb. gibi semptomları kapsamaktadır (Bayram, 2016).

Depresyon, günlük faaliyetleri ilgi ve istek ile yerine getirme, bunlardan ya da hayattan zevk almadan ziyade keder, üzüntü, isteksizlik, mutsuzluk, umutsuzluk, karamsarlık ya da suçluluk benzeri duyguların bulunmasıdır. Konuşma, düşünce, hareketler ile fizyolojik fonksiyonlarda yavaşlama kaydedilirken değersizlik, çaresizlik ya da karar verme zorluğu gibi düşünce ya da duyguları içeren nitelikler kişilerin psikolojik, bedensel ve toplumsal alanlarını negatif yönlü etkilemektedir (Saygın vd., 2011).

Depresyon ile iş stresi arasında bir bağıntı olduğu, işyerinde görülen stresin boyutunun artması ile birlikte ilerleyen süreçte personellerde, bilhassa ruhsal anlamda önemli problemler görülebileceği bilinmektedir. İş stresi, çalışma ortamında personellerin kapasiteleri ile iş görenler üzerinde baskı oluşturacak faktörlerin birbiri ile ahenk içinde olmaması halidir (Olcay vd., 2021).

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Tipi

Araştırma işyeri hekimi, İG uzmanı ve diğer sağlık çalışanlarından meydana gelen İSG profesyonellerinin depresyon düzeyleri ve iş tatmin seviyeleri arasında bulunan ilişkinin saptanması için kesitsel tanımlayıcı olarak gerçekleştirilmiştir.

2.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Yapılan bu araştırma Mart ile Haziran 2023 tarihleri arası dönemde yapılmıştır.

2.3. Çalışma Grubu

Yapılan araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme metodlarından kolay ulaşılabilir örnekleme başvurularak gerçekleştirilmiştir. Bu metod, araştırmacıların zaman, para ve erişilebilirlik açısından daha ekonomik olarak veri toplamasını sağlar (Creswell vd., 2017). Bu kapsamda kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemine göre ülkemizde görev yapan ve araştırmaya katılmaya kabul eden gönüllü 729 çalışana ulaşılmıştır. Araştırmanın verileri çevrimiçi anket (Google Form) yöntemi ile toplanmıştır. Veri toplama formunu düzgün ve eksiksiz bir biçimde dolduran çalışanlar araştırma kapsamında değerlendirilmiştir. Anket sorularına eksik ya da yanlış cevap veren 68 kişi araştırmaya dâhil edilmemiş olup toplam 661 kişi ile araştırma tamamlanmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmayı gerçekleştirmek için veri toplama araçlarının arasından çevrimiçi anket formu (Google Form)'na başvurulmuştur. Anket formu genel olarak üç kısımdan meydana gelmektedir.

2.4.1. Sosyo-Demografik Özellikler Formu

Sosyo-demografik özellikler formu araştırmacılar tarafından hazırlanan, çalışanların demografik özellikleri ve meslekleri ile ilgili özelliklerini içeren toplam 20 adet sorudan oluşmaktadır.

2.4.2. Beck Depresyon Envanteri (BDE)

BDE ölçeği, 1961 yılında Beck ile arkadaşları tarafından geliştirilen, depresyonun şiddetini objektif sayılara döken ve her biri dörder seçeneqli 21 sorudan oluşan bir envanterdir (Beck vd., 1961). Türkçe geçerlik ile güvenilirliği Hisli (1989) öncülüğünde gerçekleştirilmiştir (Hisli, 1988; Hisli 1989). Ölçekte her bir soru 0 puan (minimum depresif durum) ile 3 puan (maksimum depresif durum) arasında puan alır. Verilen tüm cevaplar toplanarak, ölçek toplam puan elde edilmektedir ve alınabilecek en yüksek puan 63'tür. 0-9 arası puan: depresyon hiç yok; 10-16 arası puan: hafif seviyede depresyon var; 17-23 puan arası orta depresyon; 24 ile daha yüksek puan ise: şiddetli düzeyde depresyona işaret etmektedir. Bireylerin 17 ve daha fazla puan alması altında onlarda depresyonun olduğunu ifade etmektedir.

2.4.3. Minnesota İş Doyum Ölçeği (MİDÖ)

Bu başlıkta ele alınacak olan Minnesota İş Doyum Ölçeği (MİDÖ), 1967 senesinde Weiss ile arkadaşları tarafından geliştirilmiş olan bir ölçektir (Weiss, 1967). Bu ölçeği Baycan (1985) Türkçe'ye uyarlamış ve ayrıca geçerlik ile güvenilirlik çalışmalarını yapmıştır (Baycan, 1985). 20 tane sorunun bulunduğu MİDÖ Ölçeği'nin her bir sorusu 1 ila 5 arasında bir puan verilen beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçek, 1 puan (Hiç memnun değilim) ve 5 puan (Çok memnunum) arasında bir puan alır ve ölçekte ters puanlanan madde yoktur. Ölçekten elde edilebilecek maksimum puan 100 ve minimum puan ise 20'dir. Ölçekten orta noktaya karşılık gelen 60 puanı almak ise tarafsız doyuma karşılık gelmektedir. Puanların, genel olarak 20'ye yakın olması doyum seviyesinin azaldığını, 100'e yakın olması ise arttığını ifade etmektedir. Yurt içinde yapılmış olan çalışmada iç tutarlılık Cronbach Alfa katsayısının 90 ve yurt içi dışında yapılmış olan çalışmada ise, iç tutarlılık Cronbach Alfa katsayısının 82- 92 arasında değişiklik gösterdiği saptanmıştır (Tambağ vd., 2015).

2.5. İstatistiksel Analiz

Araştırmanın analizinde SPSS 22 paket programına başvurulmuştur. Parametrelerin normal dağılım ile örtüşüp örtüşmediği Kolmogorov-Smirnov Testi'ne başvurulmuş ele alınmıştır (Tablo 1). Elde edilen sonuçlar neticesinde, ölçme araçlarından ulaşılan puanların normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Araştırma analizlerinde tanımlayıcı istatistiksel metotlar (yüzde, frekans, standart sapma ve ortalama gibi) kullanılmıştır. Ölçek gruplarını ve değişkenleri karşılaştırmak adına Mann Whitney U Testi ile Kruskal Wallis Testi uygulanmıştır. Uygulanan Kruskal Wallis test sonrasında farklı bulunan grupları saptamak amacıyla Bonferroni düzeltmeli Mann Whitney U Posthoc çoklu karşılaştırma testine başvurulmuştur. Ayrıca Beck Depresyon Ölçeği ve Minnesota İş doyum ölçeği arasındaki ilişkiyi ve yönünü öğrenmek için Spearman Korelasyon Analizi uygulanmıştır. $p < 0.05$ anlamlılık seviyesi referans alınmıştır.

Tablo 1: Normallik Test Sonuçları

Değişkenler	Kolmogorov- Smirnov		
	Z	Sd	P
BDE	0,094	661	0,00
MİDÖ	0,062	661	0,00

2.6. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi adına Artvin Çoruh Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan yazılı halde bir izin alınmıştır (Tarih (03.10.2021) Sayı: E-18457941-050.99-24259).

3. BULGULAR

Tablo 2'de görüldüğü üzere, BDE ve MİDÖ'nin Cronbach Alpha değerleri verilmiştir. BDE'nin Cronbach Alpha değeri .90 olarak hesaplanmıştır. MİDÖ'nin ise Cronbach Alpha değeri .94 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2: Beck Depresyon Envanteri (BDE) ile Minnesota İş Doyum Ölçeği'nin (MİDÖ) Cronbach Alpha Değerleri

Değişkenler	Cronbach Alpha
BDE	.90
MİDÖ	.94

Tablo 3'de çalışanların sosyo-demografik özelliklerine ait tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir. Araştırmaya katılanların %52,8'i erkek (n=349), %47,2'si

kadın (n=312) oluşturmaktadır. Katılımcıların 5'i (%0,8) lise mezunu, 138'i (%20,9) önlisans mezunu, 210'u (%31,8) lisans mezunu, 308'i (%46,6) ise lisansüstü mezunudur. Katılımcıların 389'u (%58,9) evli, 272'si (%41,1) bekârdır. Çalışanların 16'sı (%2,4) işyeri hekimi, 24'ü (%3,6) A sınıfı iş güvenliği uzmanı, 257'si (%38,9) B sınıfı iş güvenliği uzmanı, 334'ü (%50,5) C sınıfı iş güvenliği uzmanı ve 30'u (%4,5) DSP (diğer sağlık personeli) olarak görev yapmaktadır. İşyeri tehlike sınıflarına bakıldığında 161'i (%24,4) az tehlikeli, 186'sı (%28,1) tehlikeli ve 314'ü (%47,5) çok tehlikeli işyerlerinde çalıştıkları görülmektedir. Çalışmaya katılan 661 gönüllünün yaş ortalaması $34,8\pm 8$, meslekte çalışma yılları $6.53\pm 6,35$ olarak saptandı.

Tablo 3: Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişkenler		Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	312	47.2
	Erkek	349	52.8
	Toplam	661	100
Eğitim durumu	Lise	5	0.8
	Ön lisans	138	20.9
	Lisans	210	31.8
	Lisansüstü	308	46.6
	Toplam	661	100
Medeni durum	Evli	389	58.9
	Bekâr	272	41.1
	Toplam	661	100
Meslek	İşyeri hekimi	16	2.4
	A sınıfı iş güvenliği uzmanı	24	3.6
	B sınıfı iş güvenliği uzmanı	257	38.9
	C sınıfı iş güvenliği uzmanı	334	50.5
	DSP (diğer sağlık personeli)	30	4.5
	Toplam	661	100
İş yeri tehlike sınıfı	Az tehlikeli	161	24.4
	Tehlikeli	186	28.1
	Çok tehlikeli	314	47.5
	Toplam	661	100
		Ort ± SS	
Meslekte çalışma süresi (yıl)		6.53±6.35	
Yaş		34,8±8	

Tablo 4 incelendiğinde çalışanların meslekleri ile BDE ve MİDÖ arasında anlamlı herhangi bir fark gözlemlenmemiştir ($X^2:8.52, p>0.05$; $X^2:4.50, p>0.05$).

Tablo 4 incelendiğinde çalışanların işyeri tehlike sınıfı ile BDE arasında istatistiksel anlamda anlamlı ayırım gözlemlenmiştir ($X^2:12.030, p<0.05$). Farklılığın Tehlikeli ve çok tehlikeli işyerinde çalışanların depresyon düzeyleri, az tehlikeli işyerlerinde çalışanların depresyon düzeylerinden istatistiksel olarak anlamlı ve daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışanların iş yeri tehlike sınıfı ile MİDÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlemlenmiştir ($X^2:21.61, p<0.05$). Farklılığın Tehlikeli ve çok tehlikeli işyerinde çalışanların iş doyum düzeyleri, az tehlikeli işyerlerinde çalışanların iş doyum düzeylerinden istatistiksel açıdan anlamlı ve çok daha alt seviyede olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4: Çalışanların Mesleği ile İşyeri Tehlike Sınıfı Değişkenlerinin Beck Depresyon Envanteri (BDE) ve Minnesota İş Doyum Ölçeğine (MİDÖ) Etkisi

Değişken	BDE		MİDÖ	
Meslek	N	Sıra ort.	N	Sıra ort.
İşyeri hekimi	16	379.88	16	356.25
A sınıfı iş güvenliği uzmanı	24	294.67	24	301.38
B sınıfı iş güvenliği uzmanı	257	311.89	257	314.09
C sınıfı iş güvenliği uzmanı	334	349.12	334	343.64
DSP (diğer sağlık personeli)	30	295.92	30	345.32
İstatistiksel analiz (X^2/p)	8.52 / 0.074		4.50/0.342	
İş yeri tehlike sınıfı				
Az tehlikeli ^a	161	288.08	161	391.84
Tehlikeli ^b	186	357.28	186	312.26
Çok tehlikeli ^c	314	337.44	314	310.91
İstatistiksel analiz (X^2/p)	12.030 / 0.002 (b>a, c>a)		21.61/0.000 (a>b, a>c)	

X^2 : Kruskal Wallis- H testi değeri, $p<0,05$

Çalışanların depresyon düzeyleri ile iş tatmin düzeyleri arasındaki ilişkiye ait Spearman korelasyon sonuçları Tablo 5’de verilmiştir. Ulaşılan bulgular doğrultusunda depresyon düzeyi ve iş tatmin düzeyi arasında istatistiksel açıdan ters yönlü, zayıf düzeyli ve anlamlı bir bağıntı kaydedilmiştir ($r: -.494; n= 661; p <.01$). Bu bulguya göre çalışanların iş tatmin düzeyleri arttıkça depresyon düzeyleri azalmaktadır.

Tablo 5: Katılımcıların Beck Depresyon Envanteri (BDE) ve Minnesota İş Doyum Ölçeğine (MİDÖ) İlişkin Bulgular

Değişken	N	R	p
BDE	661	-.494	.000

Tablo 6’da çalışanların mesleklerine göre depresyon düzeyleri ve iş tatmin düzeyleri ölçek puan ortalamalarına yer verilmiştir. Çalışanların mesleklerine göre depresyon düzeylerine bakıldığında; İşyeri hekimlerinin depresyon düzeyleri 16.37 ± 10.53 , A sınıfı iş güvenliği uzmanlarının 12.08 ± 7.59 , B sınıfı iş güvenliği uzmanlarının 13.24 ± 9.76 , C sınıfı iş güvenliği uzmanlarının 14.93 ± 9.84 , DSP’nin (diğer sağlık personeli) 11.9 ± 8.30 ve toplam depresyon puan ortalaması ise 14.07 ± 9.72 olduğu tespit edilmiştir.

Çalışanların mesleklerine göre iş tatmin düzeylerine bakıldığında; İşyeri hekimlerinin iş tatmin düzeyleri 67.5 ± 19.23 , A sınıfı iş güvenliği uzmanlarının 61.25 ± 14.83 , B sınıfı iş güvenliği uzmanlarının 61.85 ± 16.98 , C sınıfı iş güvenliği uzmanlarının 64.70 ± 15.44 , DSP’nin (diğer sağlık personeli) 64.40 ± 19.65 ve toplam iş tatmin puan ortalaması ise 63.52 ± 16.36 olduğu tespit edilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6: Çalışanların Mesleklerine Göre Beck Depresyon Envanteri (BDE) ve Minnesota İş Doyum Ölçeği Puan Ortalamaları

Ölçek	BDE				MİDÖ			
	N	Min	Max	Ort \pm SS	N	Min	Max	Ort \pm SS
Meslek								
İşyeri Hekimi	16	0	33	16.37 ± 10.53	16	40	100	67.5 ± 19.23
A sınıfı iş güvenliği uzmanı	24	1	33	12.08 ± 7.59	24	23	89	61.25 ± 14.83
B sınıfı iş güvenliği uzmanı	257	0	48	13.24 ± 9.76	257	20	100	61.85 ± 16.98
C sınıfı iş güvenliği uzmanı	334	0	58	14.93 ± 9.84	334	22	100	64.70 ± 15.44
DSP (diğer sağlık personeli)	30	0	29	11.9 ± 8.30	30	20	100	64.40 ± 19.65
TOPLAM	661	0	58	14.07 ± 9.72	661	20	100	63.52 ± 16.36

4. TARTIŞMA

Bu araştırmada Beck Depresyon Envanteri (BDE) ile Minnesota İş Doyum Ölçeği (MİDÖ)’nin Cronbach alpha değerlerine dayalı güvenilirlik analizi yapılmıştır. İki ölçeğe göre hesaplanan güvenilirlik iç tutarlılık hesaplamaları arasındaki uyuma bakılmıştır. Yapılan analiz sonucunda BDE ile MİDÖ Cronbach alfa güvenilirlik kat sayısı sırası ile 0,90 ve 0,94 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu iki ölçek sonucunun birbirine yakın bir değer olduğu ve benzer sonuçlar verdiği şeklinde yorumlanabilir.

Ayrıca, analiz sonucunun bize BDE ile MİDÖ yönelik verinin oldukça güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Yaptığımız çalışmada İSG profesyonellerinin işyeri tehlike sınıfına göre depresyon düzeyleri ve iş doyum düzeyleri karşılaştırılmış olup, işyeri tehlike sınıflarına göre farklılık göstermektedir. Tehlike sınıfı düşük olan işyerlerinde çalışanların daha az depresyon yaşadığı ve yaptıkları işten daha fazla tatmin duydukları saptanmıştır. Ayrıca, İSG profesyonellerinin meslek düzeylerine göre değerlendirildiğinde işyeri hekimi ünvanına sahip çalışanların başta olmak üzere depresyon düzeyleri ortalaması ile iş tatmin düzeyleri ortalamasının A, B, C iş güvenliği uzmanı ile diğer sağlık personeli ünvanına sahip meslek gruplarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çınar ve Gündoğdu (2016) iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ile iş tatmini ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkinin incelemesi çalışmasında İstanbul ve Erzurum illerinde faaliyet gösteren özel bir çimento fabrikası ile özel bir tekstil fabrikası olmak üzere 198 çalışanın dahil olduğu araştırmada, çalışanların işlerinden dolayı tatmin olma düzeylerinin orta düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir. Bu araştırmada elde edilen diğer bir bulgu ise çalışanların İSG algısı ile çalışma doyumunu arasında olumlu yönde bir bağlantı kaydedilmiştir. Ayrıca, kadın çalışanların sahip oldukları iş tatmin düzeylerinin erkek çalışanlarla karşılaştırıldığında daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Çınar vd., 2016). Aytaç ve arkadaşları (2020) yaptığı araştırmada hayat doyumunu ve mutluluk ile iş ile alakalı pozitif duygular arasında olumlu yönlü anlamlı düzeyde bir bağlantı saptanmıştır. İşe yönelik negatif duygular ile yaşam doyumunu arasında ve işe yönelik negatif hisler ile mutluluk arasında olumsuz yönlü anlamlı düzeyde bir bağlantı saptanmıştır (Aytaç vd., 2020). Cerev (2018) yaptığı araştırmada iş güvenliği uzmanlarının içsel iş tatmini seviyelerinin dışsal iş tatmin seviyelerinden daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, bu araştırmada iş güvenliği uzmanlarının iş koşullarının ortaya çıkardığı iş koşullarının meydana getirdiği atmosferin etkisinde kaldığı ve ilgili hususun dışsal faktör arasında en mühim önerme niteliği taşıdığı gözlemlenmiştir (Cerev, 2018). Karakaya ve Sancı (2017) yaptıkları araştırmada iş güvenliği uzmanlarının cinsiyetleri baz alınarak dışsal, içsel ve genel tatmin düzeyleri karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre kadın ve erkeklerin dışsal, içsel ve genel tatmin düzeylerinde erkekler ile kadınların işten elde etmiş oldukları tatmin seviyelerinin benzer çizgide olduğunu söylemek mümkündür. Bunun dışında, iş güvenliği uzmanlarının hem içsel hem dışsal hem de genel doyum seviyelerinin mesleki tecrübe değişkenine ışığında anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır (Karakaya vd., 2017).

Olca ve arkadaşları (2021) yaptıkları çalışmada araştırmaya katılan 101 kişiden %39,6'sının kadın ve %60,4'ünün ise erkek iş güvenliği uzmanlarından meydana geldiği bilinmektedir. Araştırmaya katılım gösteren İG uzmanlarının sertifika sınıf düzeyine bakıldığında %6,9'unun A sınıfı, %28,7'sinin B sınıfı, %43,6'sının C sınıfı ve %20,8'inin ise teknikerlerden oluşmaktadır. Ayrıca, bu çalışmada iş stresinin genel olarak işe bağlılık hususunda olumsuz bir etki yarattığı ve çalışanın stres algısının yükselmesi sonucunda işe bağlılık seviyesinin de düştüğü saptanmıştır. Bu doğrultuda stresin, kişinin kendisini tam manasıyla işe adanması, iş yapma isteği ve işe odaklanması üzerinde negatif yönde bir tesirinin olduğu kaydedilmiştir (Olca vd., 2021). Demiral ve arkadaşları (2006) tarafından yapılan üniversite hastanesinde çalışan hekimlerde iş doyumunun anksiyete ve depresyon düzeylerine etkisi adlı çalışmada üniversite hastanesi bünyesinde görev yapan ve yanıt alınan 153 hekimde depresyon görülme sıklığı yaklaşık olarak %27,4 seviyesindeyken anksiyete görülme sıklığı ise %19'dur. Depresyon ile anksiyetenin iş kontrolü ile iş yükü modeliyle ele alınan stres ile bağlantılı olduğu gözler önüne serilmiştir (Demiral vd., 2006). Yaptığımız çalışmada İSG profesyonellerinin Beck Depresyon Envanteri ile Minnesota İş Doyum Ölçeği istatistiksel değerlendirmede İSG profesyonellerinin depresyon düzeylerinin tehlikeli ve çok tehlikeli işyerinde çalışanlarının az tehlikeli işyerinde çalışanlarından daha yüksek olduğu, iş doyum düzeylerinin ise daha düşük olduğu saptanmıştır. Yaptığımız araştırma sonucuna göre İSG profesyonellerinin az tehlikeli işyerinde iş tatmin düzeyleri arttıkça depresyon düzeylerinin ise azaldığını söyleyebiliriz. Ayrıca, elde ettiğimiz bulgulara göre İSG profesyonellerinin mesleklerine göre toplam depresyon düzeyleri puan ortalamalarının 14,07±9,72 olduğu ve iş tatmin düzeyleri puan ortalamalarının ise 63,52±16,36 olduğu saptanmıştır.

Tuna'nın (2021) tarafından yapılmış olan İG uzmanlarının yaşamış oldukları problemler ile sürekli kaygı seviyeleri arasındaki bağıntının incelendiği çalışmada İG uzmanlarının ellerinde bulunan sertifika grubu ışığında sürekli kaygı seviyeleri hakkında düşüncelerinde anlamlı düzeyde bir ayrım saptanmıştır. Bu çalışmada C sınıfı sertifikası bulunan İG uzmanlarının sürekli kaygı seviyelerinin A sınıfı sertifikası bulunanlara nazaran üst seviyede çıktığı ve ayrıca B sınıfı sertifikası bulunan uzmanların yukarıda da bahsedilen sürekli kaygı seviyelerininse A sınıfı sertifikası bulunanlara nazaran üst seviyede çıktığı saptanmıştır. Bunun dışında, çalışmaya katılım gösteren bu uzmanların yaş ortalamasının 39.54±9.99 olduğu tespit edilmiş ve ayrıca İG uzmanı kişilerin yaşları ve sürekli kaygı seviyeleri arasında olumsuz yönde düşük ve anlamlı düzeyde bir bağıntı olduğu saptanmıştır (Tuna, 2021).

Köroğlu ile Ünal (2023) tarafından yapılmış olan iş güvenliği uzmanlarında stres ve sosyo-demografik nitelikler arasındaki ilişkinin ele alındığı çalışmada 222

katılımcının yarısından fazlasının erkek olduğu, aşağı yukarı %50'sinin 31 ila 40 yaş aralığında yer aldığı ve çok büyük bir kısmının lisans ve yüksek lisans düzeyinde eğitime sahip oldukları ve bunların yaklaşık olarak yarısının 1-5 yıl arasında iş güvenliği uzmanı olarak çalıştığı saptanmıştır. Ayrıca, bu araştırmada katılımcıların %34,68'nin C sınıfı sertifikaya, %53,15'inin B sınıfı sertifikaya ve %12,16'sının ise A sınıfı sertifikaya sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca, iş güvenliği uzmanlarının işlerini yaparken kendilerini bağımsız ve güvende hissetmeme durumlarının irdelendiği bu araştırmada, uzmanların %89,64'ünün İSG uygulamalarındaki önlem ve tedbirlerin yetersizliğinden dolayı kendilerini gergin ve stresli hissettiklerini belirtmişlerdir (Koroğlu vd., 2023). Aytaç ile arkadaşları (2016) tarafından yapılmış olan iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarının işe bağlı stres ve tükenmişlik seviyelerinin incelenmesi isimli çalışmada 846 İSG uzmanın yapmış oldukları işe göre stres ile tükenme hali A, B ile C sınıfı sertifika düzeylerine göre ele alınmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında katılımcı kişilerin yaş ortalaması 36,82±8,36 ve bunlardan yaklaşık %74'lük kısmı erkek ve %26'lık kısmı kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmalardan ulaşılan sonuçlar doğrultusunda İSG uzmanlarının hali hem A hem B hem de C uzmanlık düzeyine, görev alınan iş dalı ile cinsiyete göre tükenme ve stres seviyelerinin farklılık gösterdiği ve bunun yanında uzmanlarda işe bağlı olarak gelişen stres ile tükenmişliğin çok sık bir şekilde kaydedildiği saptanmıştır (Aytaç vd., 2016).

Takaoğlu ile arkadaşları (2018) İG uzmanlarının yaşamış oldukları problemler ile ilgili yaptıkları araştırmada uzmanların tecrübe eksikliği, branşlaşma olmadığından alanda kendilerini yetersiz hissetmesi, aldıkları eğitimin yetersiz olması, ücretin yeterli olmaması, personel yetersizliğine bağlı yoğun mesai saatleri ile ücretlerinin OSGB gibi özel bir kurumdan veya işverenden alınması gibi konularda sorun yaşadıkları belirtmişlerdir (Takaoğlu vd., 2018). Kale ve arkadaşları (2017) yaptıkları araştırmada iş güvenliği uzmanlarının mezun oldukları programa uygun olmayan bir alanda çalıştırılmaları, risklerini tam bilmedikleri sektörlerde hizmet vermeleri, uzmanlık yapılan sektöre hâkim olmama, iş mevzuatının kendilerine sağladığı yetkilerini kullanamama, işveren tarafından denetlenme ve işveren karşı sorumlu tutulma gibi sıkıntılarının olduğu belirtmişlerdir (Kale vd., 2017). Namal ve arkadaşları (2016) yaptıkları araştırmada İş Sağlığı Uluslararası Komisyonu'nca belirlenmiş olan etik kodlar ışığında uygun iş sağlığı uygulamasının ana koşulları içinde "mesleki bağımsızlık"ın yer aldığını dile getirmişlerdir. İş sağlığı profesyonellerinin işlerini yaparken, vicdanları ve bilgileri ışığında işçilerin hem sağlığını korumak hem de güvenliklerini sağlamak adına kararlar vermelerine ve işçilere çeşitli tavsiyelerde bulunabilmelerine imkân tanıyacak düzeyde bağımsız olabilmeleri savunulmaktadır (Namal vd., 2016).

SONUÇ

Çalışmamızda İSG profesyonellerinin görev, yetki ve sorumluluklarını yerine getirirken 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatı gereği sağlıklı ve güvenli bir işyeri ortamı yaratmakla yükümlü tutulan meslek kategorisinde yer aldıklarından depresyon düzeyleri ile iş tatmin düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırma bulgularına dayalı olarak elde ettiğimiz sonuca göre, işyeri tehlike sınıfı İSG profesyonellerinin depresyon düzeyleri ile iş tatmin düzeyleri üzerinde belirleyici rol oynadığı görülmüştür. Bu araştırma sonucuna göre, çalışanların iş tatmin düzeyleri arttıkça depresyon düzeyleri azalmaktadır. Ayrıca, meslekte çalışma süresinin uzaması depresyon ve iş tatmin durumunu etkilediği görülmüştür.

Araştırma bulgularına göre C sınıfı iş güvenliği uzmanlık belgesine sahip çalışanların A ve B sınıfı uzmanlık belgesine sahip çalışanlardan daha yüksek düzeyde depresyon yaşadıkları, aynı şekilde işyeri hekimi belgesine sahip çalışanların diğer sağlık personeli belgesine sahip çalışanlardan daha yüksek düzeyde depresyon yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu durum İSG profesyonellerinin gerek yasal prosedürlerden kaynaklı sıkıntılardan gerekse de işyeri ortamından kaynaklı sorunların varlığı ile açıklanabilir.

Araştırmamızda İSG profesyonellerinin meslek sınıflarına göre depresyon düzeyleri ile iş tatmin düzeylerinin farklılık göstermesi sahip olunan meslek sınıfına göre sorumluluklarına ve iş yüklerine bağlı olarak değişebilmektedir. Bu nedenle İSG profesyonellerinin çalışma koşulları, sahip olunan meslek kategorisi, bağlı bulunan tehlike sınıfı ve farklı sektörler göz önüne alınarak ülke ortalamasına uygun daha çok sayıda katılımcı üzerinde depresyon ve iş tatmin düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ile ilgili başka bir araştırma yapılabilir.

İSG profesyonelleri işyeri çalışma ortamında sağlık ve güvenliği sağlamada en önemli rolü üstlendiklerinden iş tatmin düzeylerinin daha üst seviyelere çıkarılması bir amaç haline getirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Acar, İ. (2014). İSG Profesyonellerin Çalışma Koşulları ile İSG Hizmeti Alınan ve Alınmayan İş Yerlerinde İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sıklığının Değerlendirilmesi. İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Aras, Y. (2021) 6331 sayılı Yasada İSG Profesyonellerinin Görev ve Yetkileri ile İSG Profesyonellerinin İşyerlerinde Yaptıkları Denetimlerin Etkinliğine Yönelik Bir Araştırmaya. İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Ataş, O. (2022). İş Sağlığı ve Güvenliği Profesyonellerinin Çalışma Koşullarının Tespiti ve Mesleki Problemlerinin Tanımlanması. Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir
- Aytaç, S., Akalp, G., & Gökçe, A. (2016). İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlarının İşe Bağlı Stres ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 30(5).
- Aytaç, S., Engin, T., & İmanlı, E. (2020). İş Güvenliği Uzmanlarının İşe İlişkin Duygusal İyi Oluş Hali, Mutluluk ve Yaşam Tatmini İlişkisi, Journal of Yasar University, 15(60), 746-758
- Baycan, F.A., (1985). Farklı Gruplarda Çalışan Gruplarda İş Doyumunun Bazı Yönlerinin Analizi. Boğaziçi Üniversitesi Bilim Uzmanlığı Tezi, İstanbul
- Bayram, V. (2016). Eğitim Çalışanlarının Tükenmişlik ve Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul
- Beck, A.T., Ward, C.H., Mendelson, M., Mock, J., & Erbaugh, J. (1961). An inventory for measuring depression. Archives of General Psychiatry, 4, 561-571.
- Bilir, N. (2019). İş Sağlığı ve Güvenliği. Ankara. Güneş Tıp Kitapevleri.
- Carayon P, Smith MJ, Haims MC. Work organization, job stress, and workrelated musculoskeletal disorders. Human factors. 41(4):644-63
- Cerev, G (2018). İş Güvenliği Uzmanlarının Genel, İçsel ve Dışsal İş Tatmin Düzeylerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma, Yönetim Bilimleri Dergisi /Journal of Administrative Sciences, 16(32), 91-112.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. Sage Publications
- Çeler, A., Kara, İ. H., Baltacı, D., & Çeler, H. (2015). Tıp Fakültesi'ndeki Araştırma Görevlilerinde Depresyon Düzeyinin İş Doyumu ile İlişkinin İncelenmesi. Konuralp Tıp Dergisi.7(3),125-133
- Çınar, O., & Gündoğdu, M. (2016). İş Sağlığı-Güvenliği, İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Erzurum ve İstanbul Uygulaması,
- Demiral, Y., Akvardar, Y., Ergör, A., & Ergör, G. (2006). Üniversite Hastanesinde Çalışan Hekimlerde İş Doyumunun Anksiyete ve Depresyon Düzeylerine Etkisi, DEÜ

Tıp Fakültesi Dergisi, 20(3), 157-164

Güler, D. (2006). Mastalji, Yaşam Kalitesi ve Depresyon. Uzmanlık Tezi, Sağlık Bakanlığı Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği, İstanbul.

Hisli, N. (1988). Beck Depresyon Envanterinin geçerliği üzerine bir çalışma. Psikoloji Dergisi, 6(22), 118-126.

Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanterinin üniversite öğrencileri için geçerliği güvenilirliği, Psikoloji Dergisi. 6(23), 3-13

Johnson, J.V., Hall, E.M., & Theorell, T. (1989). Combined effects of job strain and social isolation on cardiovascular disease morbidity and mortality in a random sample of the Swedish male working population. Scandinavian journal of work, environment & health.271-9

Kale, Ö.A, Dikmen, Ü., Baradan, S., Güranlı, G.E., & Bayram, İ. (2017). İş Güvenliği Uzmanlığı: Sistemin İşleyişinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma Çalışması, Samsun

Kanten, S. (2018). İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetimi.

Karakaya, A., & Sancı, V. (2017). İş Güvenliği Uzmanlarının İş Tatminleri Üzerine Bir Araştırma: Karadeniz Bölgesi Örneği, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1).

Karakaya, T. (2018). İş Güvenliği Uzmanlarının Çalışma Yaşamı Özellikleri, İş Stresi ve İş Güvencesizliğinin Değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İş Sağlığı Programı Yüksek Lisans Tezi

Köroğlu, A.Ş., & Ünal, B.Z. (2023). İş Güvenliği Uzmanlarında Stres ile Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 6(1): 538-551

Lloyd C., King R., & Chenoweth L. Social work, stress and burnout: A review. Journal of mental health.11(3):255-65.

Namal, B., Kanber, H., & Kavas, M.V. (2016). İş Güvenliği Uzmanlarının Ücretlerini Denetledikleri Kurumlardan Almaları Nedeniyle Karşılaştıkları Etik Sorunlar, Özgün Makale, Türkiye Biyoetik Dergisi, 3(3), 146-164.

Olçay, Z.F., Sakallı, A.E, & Temur, S. (2021). İş Güvenliği Uzmanlarında İşe Bağlılığın ve İş Stresinin İSG Performansına Etkisi: Yapısal Eşitlik Modelleme Çalışması, Araştırma Makalesi, Sosyal Güvenlik Dergisi/Journal of Social Security, 2021/1

Sağır, M. (2015). Öğretmenlerin Örgütsel Depresyon ve Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki. Turkish Journal of Education. 4(3).

Savaş A.C, & Erol F. (2017). Eğitim Personellerinde İş Stresinin İşten Ayrılma Niyetine Etkisinde Depresyon Düzeylerinin Aracılık Etkisi. Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi. 1(2), 115-123

Saygın, M., Yaşar, S., Çetinkaya, G., Kayan, M., & Özgüne, M.F. (2011). Radyoloji Çalışanlarında Depresyon ve Anksiyete Düzeyleri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi.

2(3).

Takaoğlu, Z.B., Kaya, E.Ç., & İri, N.İ.Ö. (2018). İş Güvenliği Uzmanlarının Yaşadığı Sorunlar, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, Araştırma Makalesi, GÜSBĐ, 7 (2): 1-9

Tambağ, H., Can, R., Kahraman, Y., & Şahpolat, M. (2015). The effect of the work environment on job satisfaction among nurses'. Medical Journal of Bakirkoy, 11(4), 143–149. <https://doi.org/10.5350/BTDMJB201511402>

Tsutsumi, A., Kayaba, K., Theorell, T., & Siegrist, J. (2001). Association between job stress and depression among Japanese employees threatened by job loss in a comparison between two complementary job-stress models. Scandinavian journal of work, environment & health. 2001:146-53.

Tuna, H. (2021). İş Güvenliği Uzmanlarının Yaşadıkları Sorunlar ile Sürekli Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Araştırma Makalesi, Sosyal Güvenlik Dergisi, 11(2), 365-378 DOI: 10.32331/sgd.1049421

Weiss, D.J., Dawis, R.V., & England, G.W. (1967). Manual for the Minnesota Satisfaction Questionnaire. Minnesota studies in vocational rehabilitation. 22, 120.

Yiğit, R., Dilmaç, B., & Deniz, M.E. (2011). İş ve Yaşam Doymu: Konya Emniyet Müdürlüğü Alan Araştırması. Polis Bilimleri Dergisi. 13(3).